

Kanuni za Ufundishaji

MWONGOZO

8

Je, Viongozi wa Elimu Wanahitaji Kujua Nini?

UTANGULIZI

Kuimarisha msingi wa kusoma, kuandika na kuhesabu huhitaji mazoezi ya ufundishaji a. Ya kila siku. Programu za kanuni za ufundishaji zimeonesha athari zilipofanikiwa kuwafanya walimu watumie nyenzo za kutamaniwa za ufundishaji na ujifunzaji kila siku, tumia muda wa darasani kwa tija zaidi, na utumie kwa utaratibu mbinu za ufundishaji. Mbinu za ufundishaji zilizoimarishwa. Je, ni vipengele gani vya mfumo wa elimu ni muhimu zaidi katika kusaidia vipengele hivyo vya mafanikio?

ELEWA KIPAUMBELE KIKUU CHA MFUMO

Ni jambo la kawaida kusema kwamba uongozi ni muhimu, hivyo tutazingatia maeneo ya uongozi wa mfumo wa elimu ndani ya nchi ambako maeneo hayo ni muhimu katika. Kuimarisha msingi wa kusoma, kuandika na kuhesabu Kwanza, viongozi wa kitaifa lazima wabainishe wazi kwamba matokeo ujifunzaji yalioimarishwa ndio lengo kuu la mfumo wa elimu.

Matokeo ya tathmini yanaweza kutumika kulinda ahadi thabiti kwenye lengo. Kwa mfano, moja wapo ya mafanikio makuu ya mradi wa USAID taarifa ya Elimu kwa Kufanya Maamuzi ulikuwa maendeleo na matumizi ya hatua kwa hatua ya Tathmini ya Usomaji wa Ngazi ya Awali na Tathmini ya Hesabu Ngazi ya Awali. Katika nchi nyingi, matokeo ya tathmini yalitumika kuzalisha kupenda kujifunza na uangalifu katika ujifunzaji wa awali. Pratham nchini India na Uwezo wa Afrika Mashariki Africa pia wametumia matokeo ya tathmini kutetea. Uimarishaji wa matokeo ya msingi wa kusoma, kuandika na kuhesabu. Ufanisi wa chini katika aina hizi za tathmini, na chini zaidi katika baadhi ya matukio, hufanya kuwa kikwazo kwa mifumo ya elimu. Na viongozi wa sekta ya elimu walipochukua kwa uzito athari za matokeo ya tathmini hizo, kuimarisha ujifunzaji wa awali kukawa lengo la kipaumbele katika mikakati na mipango ya sekta yao.¹

Walipokuwa wakizingatia matokeo hayo ya mfumo wa elimu wa nchi yao, viongozi wa elimu na wadau wengine mara nyingi walizingatia kuhusu ufaulu

katika mitihani ya kiwango cha juu au iwapo wanafunzi wanaweza kufikia mtaala wa juu zaidi. Kwahiyo, uongozi wa sekta ya elimu unapaswa kuelewa na kisha kusisitiza katika mawasiliano yake kuhusu uhusiano kati ya mafanikio katika miaka ya msingi ya skuli na mafanikio katika kufikia matokeo bora kwa ngazi za juu na masomo ya juu zaidi. Wizara za fedha zinaweza kuonesha uhusiano kati ya matokeo bora ya msingi wa kusoma, kuandika na kuhesabu na kuokoa gharama kwa kupunguza kuacha skuli na kuendelea kuimarishwa (kwa kutumia vipimo kama vile miaka iliyorekebisha ya kujifunza ili kuonesha ufanisi wa elimu ulioimarishwa).

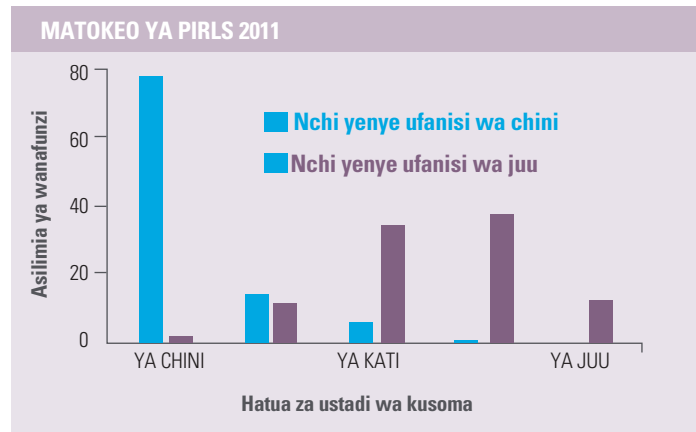
Mifumo ya elimu wakati mwingine inaweza kujikita katika kuimarisha matokeo kwa wanafunzi wao wa ngazi ya juu, na wadau wakifikiri hivyo ndivyo wanavyopata ufaulu katika mitihani ya taifa au tathmini linganishi za kimataifa. Tunahitaji kuwasaidia viongozi wa mfumo wa elimu kuelewa kwamba kinyume chake ni kweli. Ili kukabiliana na tabia hii, mifumo inapaswa kusaidiwa ili kuweka kipaumbele cha uasawa kwa uwazi. Hoja ya kuunga mkono msisitizo wa usawa ni kwamba ufaulu wa jumla hufikiwa kwa kuleta chini. Kama ilivyooneshwa katika mchoro, nchi zenye sehemu kubwa ya wanafunzi ambao wanapata kiwango cha chini cha ustadi wa kusoma katika tathmini ya kimataifa wana matokeo ya chini ya tathmini ya jumla. Nchi zenye ufanisi wa juu ni zile ambazo zimepunguza sehemu ya wanafunzi wanaopata alama za kiwango cha chini, huku zikiongeza kwa kiasi kikubwa cha

VIONGOZI WA KITAIFA LAZIMA WASEME KWA UWAZI KWAMBA MATOKEO YA KUJIFUNZA YALIMARISHWA NDIO LENGU MAHUSUSI LA MFUMO WA ELIMU

sehemu ya wote walio katika viwango vya kati. Kuwatoa wanafunzi kwenye viwango vya chini vya ustadi si tu husaidia ufanisi wa mfumo kwa ujumla, lakini hupunguza upendeleo na husadia zaidi kufikia kikamilifu uwezo wa mtu katika nchi.

Zaidi ya hayo, mifumo inahitaji kuhakikisha idadi ya watu wasiojiweza haiupuuzwi. Taarifa zinapaswa kuakisi kiasi ambacho utekelezaji si tu unawafika lakini pia unatumiwa inavyofaa kwa changamoto zinazoyakabili maeneo ya nchi yaliyopuuzwa. Kinachotia wasiwasi zaidi ni hukahikisha kwamba juhudi zinazifikia jamii zilizoathiriwa na migogoro au majanga.

ZUNGUMZA MATARAJIO

Uongozi unapojitolea kuimarisha matokeo ya ujifunzaji kamalengola kipaumbele. Nawanapolenga ujifunzaji wa ngazi ya msingi kama upande muhimu wa hilo, ni muhimu kufafanua matokeo ya wanafunzi kwa maneno ambayo yanaweza kueleweka na wigo mpana wa wadau. **Hata hivyo, kutoa taarifa hizo katika hati za mtaala au maadiko ya sera ya wizara haitoshi. Bali tunazishauri wizara kuchapisha malengo mahususi katika majukwaa na vyombo vya habari vya umma na kuonesha, kwa mfano, aya ya matini ambayo wanafunzi wanapaswa kusoma kwa ustadi au mifano ya shuguli za hesabu wanazopaswa kufanya wenyewe.**

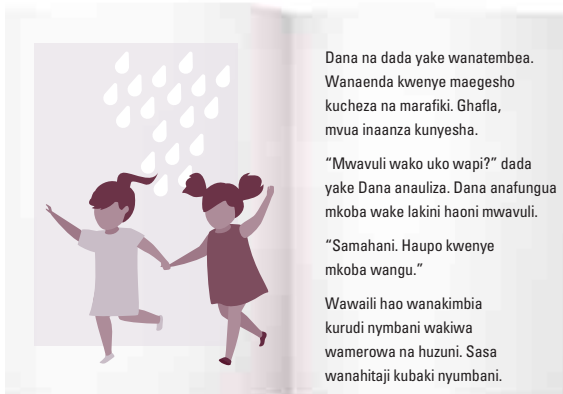
Kwa mfano, Waziri Mkuu wa India Modi alitangaza hadharani Septemba 2020, "Safari ya 'kujifunza kusoma' inaweza kukamilishwa kupitia msingi wa kusoma, kuandika na kuhesabu," kisha aliongeza "Tunapaswa kuhakikisha kwamba Watoto wote waliofaulu Darasa la 3 wanapaswa kusoma maneno 30 hadi 35 kwa dakika."³

Matarajio kuhusiana na kile ambacho wanafunzi wanapaswa kuweza kufanya hufanya kuwa sehemu ya fumbo la jumla. **Uongozi wa elimu lazima ufafanue kwa uwazi watendaji gani katika mfumo wanatarajiwa kutenda ili kufikia matokeo hayo ya wanafunzi.** Hii hujumuisha matarajio ya walimu, lakini pia jinsi wafanyakazi katika mfumo mzima wanavyotoa rasilimali hizo, nyenzo, mafunzo, na msaada ambao walimu wanahitaji ili kufanikiwa.

Matarajio ya walimu lazima yalingane na kile ambacho utafiti unaonesha kuwa huimarisha matokeo: mawanda ya mtaala na mpangilio ambao walimu wanapaswa kufuata, nyenzo ambazo wanapaswa kutumia, kiasi cha muda wa darasani wanaotakiwa kutumia kwa msingi wa kusoma, kuandika na kuhesabu na mbinu za ufundishaji

na tathmini wanazopaswa kuzitumia mara kwa mara. Hayo yote yanapaswa kuwa na uhalisia ndani ya mazingira husika ya skuli (mfano, tazma kisanduku cha maandishi).⁴ **Kanuni au viwango vya kitaaluma kwa wote wanaofundisha katika ngazi za awali zinaweza kueleza matarajio hayo, lakini hili si jambo la ufafanuzi tu. Muhimu zaidi ni kuwasilishamatarajio hayo kupitia njia nyingi za kuimarisha (kama taarifa rasmi ya wizara, majarida ya vyama vya umoja au kitaaluma, matangazo ya utumishi wa umma, makala za magazeti, machapisho ya tovuti, nk.).** Shughuli za mafunzo na msaada zinapaswa kuundwa kwa kuwasaidia walimu kujifunza jinsi ya kukamilisha matarajio haya. Na viongozi wa skuli na wafanyakazi wengine wa utawala uliogatuliwa wanapaswa kuwasilisha matarajio yanayofanana kwa walimu. Kutumia anuwai kamili za vyombo vya habari na mitandao ya kijamii inayopatikana kwa sasa inapendekezwa sana, iwapo haihitajiki, ikiwa matarajio ya walimu yatatambuliwa kwa upana, kueleweka, na kutumiwa.

Iwapo wanafunzi na walimu wanatakiwa kufikia matarajio mapya ya ujifunzaji na ufundishaji,

Mfano wa matini ya Kiingereza (yaliyotafsiriwa kwa Kiswahili) ambayo mwanafunzi wa darasa la 3 nchini Ufilipino anapaswa kusoma kwa usahihi na kuelewa

mfumo wa elimu unatakiwa kuweka matarajio yaliyo wazi kwa msaada watakapokea. Kifurushi kidogo Zaidi cha nyenzo, kiasi cha mafunzo na msaada wa kitaaluma vinavyotolewa kwa kila mwalimu, vinapaswa kufafanuliwa kwa uwazi na kuwasilishwa kwa upana. Kila mmoja—walimu, wasimamizi, wazazi—wanapaswa kujua cha kutarajia na wanapaswa kuweza kusema iwapo skuli yao ilipokea nyenzo na misaada inayohitajika.

Taarifa kuhusu utiifu wa walimu katika muundo wa mpangilio wa masomo na utoaji wa mfumo ya kifurushi kinachopendelewa cha nyenzo ni ishara remove ama hali za mwanzo za kuimarisha matokeo remove katika mfumo mzima wa elimu. Viongozi wa skuli na wilaya remove wanapaswa kukusanya na kupitia taarifa hizo wakati wote wa mwaka wa masomo.

USIMAMIZI CHINI YA MFUMO

Kama zilivyo na umuhimu wizara kuu, ngazi za wilaya na shehia, ambazo zinaunganisha moja kwa moja na skuli, ni muhimu pia. **Watendaji katika ngazi hizi ni viungo muhimu katika mnyororo wa mawasiliano unaohitajika kusaidia skuli, walimu, na jamii kuelewa matarajio mapya yaliyotajwa hapo juu. Si mawasiliano yote hupitia urasimu, lakini watendaji hawa wa ndani wanapaswa kuimarisha matarajio katika maingiliano yao yote pamoja na skuli.**

Haya yote yanahitaji juhudi nyingi, za idhaa nyingi kukusanya habari na kisha kushawishi maarifa, hulka, na imani katika ngazi ya mitaa. **Mabadiliko ya tabia na mbinu za mabadiliko ya tabia, na mafunzo kutoka kwenye uchumi wa tabia, yanapaswa kuzingatiwa.** Kwa mfano, fanya utafiti katika imani na tabia za walimu za mwanzo na katika kanuni zilizopo miongoni mwa walimu kuhusiana na mazoezi ya ufundishaji. Lenga ujumbe kulingana na matokeo hayo na husisha watendaji wenye ushawishi katika kuwasilisha ujumbe huo kwa walimu. Fanya tabia iliyobadilika iwe rahisi kuchukua na kuwagusa na kuwasaidia walimu wanapajaribu mbinu mpya.

MATARAJIO YENYE UHALISIA

Matarajio ya mfumo wa elimu yanapaswa kuwa ya kutamaniwa, lakini yenye uhalisia. Je, mtaala ni mpana sana? Je, muda wa kutosha umetengwa kwa msingi wa kusoa, kuandika na kuhesabu? Zaidi ya hayo, je muda uliotengwa unamaanisha kuwa fursa halisi kwa wanafunzi kujifunza? Je, ni muda gani unapotea kwa kutokuwepo kwa walimu skuli kufungwa, au usimamizi usiofaa wa siku ya? Kutolingana kati ya mtaala kabambe na fursa mwafaka ya kujifunza inayotolewa skuli huathiri kwa namna hasi matokeo ya kujifunza.

Walimu, wakuu wa skuli, na wasimamizi wa ndani wanahitaji kupata maarifa mahususi na kuelewa mbinu za ufundishaji zinazolenga kuimarisha msingi wa kusom, kuandika na kuhesabu (na walimu wanahitaji kufanyia mazoezi mbinu hizo). Mafunzo yanaweza kutoa hayo, lakini kile ambacho mafunzo peke yake hufanya ni mazingira ya kawaida ambamo walimu, wakuu wa skuli, na wasimamizi watatumia maarifa na ujuzi huo. Muktaadha wa kijamii na kitaasisi ambamo wanaishi na kufanya kazi lazima ujulishwe seti mpya ya kanuni (matarajio) yanayohusiana na mwenendo wa utendaji wao. Hili huhitaji kuchukua muda kuelewa muktaadha wa kijamii na kitaasisi na kutambua vyanzo vya “msugvano” (kama ilivyoelezwa na Dan Ariely, James B. Duke Profesa wa saikolojia na uchumi wa tabia katika Chuo Kikuu cha Duke), ambavyo vinafanya kazi kinyume na mwalimu kuchukua tabia mpya. **Tunatakiwa kuifanya kuwa rahisi kadri iwezekanavyo kwa ajili ya walimu kuitumia na kuendeleza mbinu mpya za ufundishaji.**

Kwa kuongezea, wataalamu wa wilaya na shehia na wakuu wa skuli wanapaswa kuelekeza juhudi zao katika kusaidia utoaji wa muhimili wa kufundisha. Luis Crouch anaeleza hii kama usimamizi wa kubana—usimamizi unaozingatia idadi ya vipaumbele mahususi, vichache—ili kuhakikisha walimu wanaamini katika njia ya kanuni za ufundishaji.⁵ Mifumo yenye utendaji wa chini huboreka inapoweza kutoa utekelezaji wa njia hiyo.

Uchunguzi na maoni ya walimu yanapaswa kuundwa ili kuimarisha matumizi ya nyenzo na uwekaji wa mbinu za kufundishia zinzohitajika. Mizunguko ya maoni ya haraka ni muhimu. Wakuu wa na wataalamu wa wilaya au shehia wanapaswa kutazama mafunzo mara tu baada ya walimu kupokea mafunzo ya kuimarisha njia hiyo na kujifunza mahali ambapo walimu wanapata shida. Kusubiri hadi mwisho wa mwaka ili kufanya tathmini hupoteza fursa ya thamani ya kuimarisha, kutia moyo, kujifunza, na kurudia kuboresha. Inapaswa kuwekwa wazi kwamba kufanya uchunguzi huo ni tarajio la wafanyakazi hawa.

**JUHUDI NYINGI
ZA IDHAA NYINGI
ZINAHITAJIKA
KUKUSANYA HABARI
NA KUSHAWISHI
MAARIFA, HULKA, NA
IMANI KATIKA NGAZI
YA MITAA**

KUFUATILIA, AFUA, NA UWAJIBIKAJI

Katika [Mwongozo wa 7](#), kuhusu taarifa na uwajibikaji tunajadili taarifa ambazo ni muhimu kwa ufuatiliaji wa utekelezaji na athari za mbinu za kanuni za ufundishaji. Hapa tunaongeza ushauri wa mwongozo huo kwa **kukaziathamani ya ufuatiliaji kama njia ya kuimarisha mazingira na matarajio ya kawaida yaliyobadilika kwa walimu na skuli**. Mifumo mingi hutumia ziara za skuli na wataalamu wa wilaya au shehia ili kufanya ukaguzi au kuthibitisha utiifu wa kiutawala. Mara nyingi sana kaguzi hizo huondoa umakini mbali na ufundishaji na ujifunzaji na kuishia kuimarisha mambo yasiyo sahihi. **Ziara za skuli zinapaswa kuzingatia kwa uwazi (kama si za kipekee) kuhusu kufundish na kujifunza na, kwa kufanya hivyo, zitaonesha kwamba hivi ndivyo vipaumbele vya mfumo wa elimu**. Pritchett anarejelea hii kama kufungamanisha mfumo wa elimu kwa kujifunza—ikiwa na maana ya mahitaji ya kiutawala na usimamizi yanapaswa kufungamana ili kuboresha matokeo ya kujifunza.⁶

Hata kama wataalamu wa kiutawala si wajuzi wa kanuni za ufundishaji, ukweli tu kwamba wao hutazama somo na kutafuta vipengele vichache muhimu vya njia ya kanuni za ufundishaji huonesha matarajio kwa mwalimu. Maoni kwa walimu kuhusu maeneo hayo machache ya ufundishaji wao huimarisha utendaji mpya unaotarajiwa.

Mbali na kutumika kuimarisha matarajio, kukusanya taarifa zilizorejerewa katika [Mwongozo wa 7](#) pia hutoa msingi wa kutambua skuli ambazo zinaweza kuwa

Nchini Jordan taarifa zilizokusanywa katika ngazi ya skuli zinaarifu maamuzi kuhusu walimu wanaopaswa kupata kiwango cha juu zaidi cha kufundisha na walimu wanaohitaji kidogo zaidi.

zinapata shida. Taarifa hiyo ni muhimu, ikiwa mfumo umeandaliwa kujibu na kusaidia wale wanaohitaji msaada wa ziada. Kwa hiyo, mifumo inapaswa kuunda majukwaa ambayo maofisa wanaweza kukagua taarifa za kiwango cha skuli na kufanya maamuzi kuhusu mahali pa kulenga rasilimali za ziada. Mara nyingi sana rasilimali hugawanywa kwa msingi wa falsafa ya “haki” inayofanuliwa kama kila wilaya au skuli kupata mgao sawa. Juhudi lazima ielekezwe katika kuonesha watendaji wa mfumo wa elimu kwamba usambazaji sawa mara nyingi hauna usawa. Baada ya kuhakikisha mgao wa msingi wa rasilimali kwa skuli zote, ili kukuza usawa mfumo unaweza kulenga mafunzo ya ziada, ziara za ziada za msaada, au rasilimali za ziada ili kusaidia kuondokana na hasara katika baadhi ya jamii kama mahitaji yalivyotambuliwa.

Baadhi ya vipengele muhimu vya kanuni za ufundishaji, huchunguzwa na kuimarishwa kwa urahisi:

1. Je, mwalimu anaweza kueleza malengo ya somo lake? Je, anaweza kubainisha malengo kwa wanafunzi wake kwa mwaka huo?
2. Je, mwalimu anafundisha wanafunzi kuchukua vitabu vyao na kufungua ukurasa unaopaswa?
3. Je, mwalimu anarejea mwongozo wa mwalimu wakati wote wa somo?
4. Je, wanafunzi wanashiriki katika shughuli wakati wote wa kipindi cha mafunzo?
5. Je, kulikuwa na muda kwenye mafunzo kwa ajili ya wanafunzi kufanyia mazoezi binafsi ujuzi waliojifunza?
6. Je, nyenzo za mwalimu na wanafunzi zinaonesha alama za matumizi?

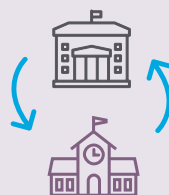
Mwisho, kufuatilia ufanisi katika ngazi ya pia ni muhimu ili kutambua uwajibikaji. Kiasi ambacho ufuatiliaji unawasilisha na kuimarisha matarajio yaliyobadilika, pia huchangia uwajibikaji ndani ya mazingira yanayobadilika ya kanuni za kitaasisi. Uwajibikaji kwa kila ngazi—kwa walimu, wakuu wa skuli, na wataalamu wa wilaya na shehia—lazima ulingane.⁷ **Iwapo walimu wanawajibika kwa mazoezi maalum ya ufundishajina matokeo ya ujifunzaji wa wanafunzi wao, ndipo kila mtu mwingine lazima ashiriki uwajibikaji huo na kuwajibika kwa kutoa msaada ambao skuli na walimu wanahitaji.**

Mifumo ya elimu inakosa aina hii ya uwajibikaji uaoshirikisha pande mbili. **Kwa kuongezea katika kufuatilia matokeo na utoaji wa rasilimali, tunapendekeza kusaidia kuanzisha taratibu ambazo skuli na jamii zao zinaweza kuripoti na kuwajibisha mfumo kwa kutoa nyenzo zinazohitajika na mafunzo na msaada wa walimu.**

TOA MSAADA WA ZIADA KULINGANA NA MAHITAJI YA NGAZI YA SKULI

UWAJIBIKAJI WA PANDE MBILI

Mfumo unawajibika kwa:

- Misaada ambayo skuli zinahitaji ili kufanikiwa
- Matokeo ya kujifunza

Zinawajibika kwa:

- Matokeo ya kujifunza
- Kutekeleza kanuni za ufundishaji

HITIMISHO

Kaulimbiu inayoendesha kupitia “Mwongozo Wa Jinsi Ya” ni hitaji la mifumo ya elimu kuwa na mawasiliano thabiti ya pande mbili yanayowasilisha matarajio na kusikia kuhusu ukamilifu wa matarajio hayo. Mifumo mingi itaweka mifumo thabiti ya sera na mikakati na mipango, na kwa sasa mipango mingi imetambua hitaji la kuweka kipaumbele katik msingi wa kusoma, kuandika na kuhesabu. Wizara lazima zifanye kazi nzuri zaidi kuitafsiri ahadi yao ya kuimarisha ujifunzaji na kuwa matarajio ya wazi kwa watendaji katika mfumo mzima. Wanalazimika kutumia rasilimali mbalimbali za mawasiliano, njia, na vyombo vya habari ili kufikisha matarajio hayo kwa wote wanaohusika ili kufuatilia mara kwa mara na kuwajibishwa kwa kutimiza matarajio hayo. Mwisho, wasimamizi na mameneja lazima wawajibike kwa kutoa msaada endelevu na nyenzo ambazo walimu na wanafunzi wanahitaji.

Kuhusu alama katika mwongozo huu:

Huonesha “Tahadhari Nyekundu”: Kitu cha kukijua na kuchukua tahadhari, kwa sababu ni tatizo la kawaida

Huonesha “Isiyojadiliwa”: lazima kuwa nayo

RASILIMALI

Lant Pritchett kuhusu kujifunza kama kipaumbele (video ya dakika 5): <https://www.youtube.com/watch?v=wUehLnWdtxQ>

Luis Crouch's blogu ya RISE kuhusu visa viwili vya ulinganifu wa mfumo: <https://riseprogramme.org/publications/systems-implications-core-instructional-support-lessons-sobral-brazil-puebla-mexico>

Schuh Moore, DeStefano and Adelman kuhusu fursa ya kujifunza: <https://www.epdc.org/sites/default/files/documents/EQUIP2%20OTL%20Book.pdf>

Lant Pritchett and Amanda Beatty kuhusu mtaala wa matamano yaliyopitiliza: <https://www.cgdev.org/publication/negative-consequences-overambitious-curricula-developing-countries-working-paper-293>

Dan Ariely kuhusu Uchumi wa Tabia (TED talk): https://www.ted.com/talks/dan_ariely_how_to_change_your_behavior_for_the_better?language=en

Brookings Institute kuhusu uwajibikaji wa kijamii: <https://www.brookings.edu/blog/education-plus-development/2016/12/21/from-data-to-learning-the-role-of-social-accountability-in-education-systems/>

Miongozo ya Mfululizo Kamili wa Kanuni za Ufundishaji: <https://scienceofteaching.site/how-to-guides/>

MAENEO AMBAYO UTAALAMU WA KIUFUNDI UTAHITAJIKA

Ufundishaji: kutambua seti ndogo ya vipengele vya “ishara” vya mabadiliko ya ufundishaji ili kwamba wachunguzi wa mazoezi ya ufundishaji wajue cha kuzingatia wakati wa kufuatilia walimu na nini lazima kiwasilishwe kama “kawaida mpya.”

Uchumi wa tabia: kubuni mbinu ili kushawishi tabia ya mwalimu na msimamizi za kuzingatia uhalisia wa ufanyaji maamuzi wa binadamu, kuunganisha dhana hizo kama athari ya kujiamini kupita kiasi, punguzo la muda, chuki ya hasara, kutia nanga na kutunga, na desturi za kijamii.

Mawasiliano ya mabadiliko ya tabia: kubuni tafiti zinatao utambuzi katika maarifa, hulka, mitazamo, na desturi za jamii zilizopo zinazoshawishi tabia za watu zilizopo, na kulingana na matokeo hayo, buni mikakati ya vituo vingi vya kukuza mabadiliko ya tabia.

MAREJELEO

- Dean Neilson, “Early Grade Reading and Math Assessments in 10 Countries: Dissemination and Utilization of Results—A Review,” U.S. Agency for International Development Education Data for Decision Making Project report, RTI International, Research Triangle, Park, NC, August 2014. <https://shared.rti.org/content/early-grade-reading-and-math-assessments-10-countries-dissemination-and-utilization-results->
- Data are from the 2011 Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS).
- The Indian Express News Service, “Mark Sheets Turned into Prestige Sheet for Parents, Pressure Sheet for Children,” The Indian Express (New Delhi), September 11, 2020, online edition. <https://indianexpress.com/article/education/mark-sheets-turned-into-prestige-sheet-for-parents-pressure-sheet-for-children-pm-6591811/>
- On opportunity to learn, see Audrey-Marie Schuh Moore, Joseph DeStefano, and Elizabeth Adelman, “Opportunity to Learn: A High Impact Strategy for Improving Educational Outcomes in Developing Countries,” EQUIP2: Educational Policy, Systems Development and Management, U.S. Agency for International Development report, FHI 360, Washington, DC, March 2012. <https://www.globalreadingnetwork.net/resources/opportunity-learn-high-impact-strategy-improving-educational-outcomes-developing-countries>. On the limitations of overly ambitious curriculum see Lant Pritchett and Amanda Beatty, “The Negative Consequences of Overambitious Curricula in Developing Countries,” Center for Global Development (CGD), Working Paper 293, CGD, Washington, DC, April 2012. <https://www.cgdev.org/publication/negative-consequences-overambitious-curricula-developing-countries-working-paper-293>.
- Tazama blogu ya Luis Crouch kuhusu Utafiti wa Kuboresha Mifumo ya Elimu (RISE) tovuti ya programu: <https://riseprogramme.org/publications/systems-implications-core-instructional-support-lessons-sobral-brazil-puebla-mexico>
- Lant Pritchett, “Creating Education Systems Coherent for Learning Outcomes: Making the Transition from Schooling to Learning,” RISE Programme Working Paper 15/005, RISE Programme, Oxford, UK, December 2015. <https://riseprogramme.org/publications/creating-education-systems-coherent-learning-outcomes>
- Benjamin Piper, Joseph DeStefano, Esther M. Kinyanjui, and Salome Ong’ele, “Scaling Up Successfully: Lessons from Kenya’s Tusome National Literacy Program,” Journal for Educational Change 19, (2018): 293–321. <https://doi.org/10.1007/s10833-018-9325-4>
- Ibid; Pritchett, Creating Education Systems, 2015.

Hati hii imepewa leseni chini ya Leseni ya Kimataifa ya Hatimiliki Inayoruhusu Umma Kunakili, Kusambaza, na Kuboresha Maudhui Jinsi Wapendavyo 4.0.

Mwongozo umeandikwa na Joseph DeStefano